

În casă fete plângând,
Ce să plâng cu desfătare
Tocmai ca la o casă mare.
La aceste curți împărătești
Ar trebui să găsești
Un cocon d'i cel d'e casă
Care până-aici să osănească
Și cu mine să vorbească.
Cinstite staroste d'e casă,
Dumnezo să t'e trăiască,
Fă bine și ostenește
Porunca de ne-o-mplinește
Și cu mine să vorbească.
Cinstite staroste de casă,
Dumnezo să t'e trăiască
Fă bine și osteneșt'e
Porunca d'e ne-o-mplinește
Și t'e du tu până-n casă
La al triilea colț d'e masă
Și acolo îi găsi on colac
Care pentru noi e gătat
Și o oieguță d'e vin ars
Ca s-o trajem pă sub nas.
Să trăiești măi, vere dragă,
Io d'in sticlă, tu d'in oiagă
Să n'e hie lumea dragă.

De la Aurel Bran, 73 ani,
Tohat, 2016

Celălalt staroste:

48.

Cine sunteți și pă cine căutați?
Noi sunt'em o oaste mare
D'e und'e soarele răsare
Ne-am sculat d'e d'imineață
Și-am vin'it după mnireasă.
Faceți bine și ne-o dați
Nu n'e tăt mai amânaț
Că noi d'e ne-om răzgând'i
După noi vi-ți bănuî.

De la Aurel Bran, 73 ani,
Tohat, 2016

NICOLAE POP (DINU)

Descânțece și povești din Lăpuș

Descântec de bubă de măsele

Bolnava vine la casa descântătorului descriind simptomele bolii de care suferă. Descântătorul ia o mătură și un pieptene. Pune la copt o turtă, așază bolnava pe un scaun și se apucă *să-i cate*:

*Bubă dulce ca mierea
Amară ca fierea,
Nu urzâca, nu beșâca,
Că turtă face-te-oi,
Pă foc coace-te-oi,
Cu mătura, mătura-te-oi
Cu teptile, teptina-te-oi
Ana să rămâie curată, lumninată,
Așé cum Dumnezău o lăsat.*

Se repetă de trei ori descântecul.
Bolnava scuipă de trei ori.

Se pune pieptenele pe sobă și se piaptână bolnava. Se mătură de trei ori înainte și înapoi. Dacă durerea nu trece, trebuie repetat descântecul. Când ajunge acasă, trebuie să-și facă gargară cu zeamă de pe mătură și să se frece cu turta pe obraz.¹

Descântec de spăriet

Se aduce o hăinuță sau un batic care a aparținut bolnavei și se descântă. Și ținând o mătură deasupra obiectului adus, se descântă:

Să luară nourii negri,
Pă măgura neagră
Cu gurile căscate
Cu urechile davalazate

¹ Performer Ion Șerban, Lăpuș, 2015.

Cerutul miresei în casă:

Descântec la vatră; foto: Felician Săteanu

O pornit în jos pă sate.
Să mănânce spărietu din (se zice numele)
Spărietu de mamă,
Spărietu de tată,
Spărietu de cântatu cocoșului
Ori de zderatu mâțului
Ori de scârțăitu ușilor.
Din piept, de su piept,
Din jărunte, de sub jărunte.
Se scuiță de trei ori.

Se repetă descântecul de 9 ori și se scuiță de 9 ori.

Pleacă spărietu peste cap
Ca și vântu peste sat.

Se suflă și se face cruce. Copilul trebuie îmbrobodit cu baticul.

Dacă ți-e rău și te doare capul, iei medicamente și nu-ți trece, înseamnă că ești deocheat. Și meri la o descântătoare și îți cată de deochi, în zahăr, în sare, și pui de 9 ori pă mână și lingi îndărăpt, 9, 8, 7 .....1 și te liniștești în 10 minute.

Să pune zahăr într-o cană. Și cu un cuțit se face cruce în-continuu și se zice:

Să luară (să zice numele) gătată, frumoasă,
Pă cale, pă cărare.

49.

Preacinstiți iubiți nuntași
Fiți buni și mă ascultați
Cu cinste și omenie
Să merem la cununie
Cu mireasa iast frumoasă
Care-i gata după masă.
Ne place cum îi gătată,
Numa-i tare supărată.
Mniresucă cu cunună,
Trece voia ta cea bună,
Trece, dragă, de la tine
Da trece, zău, și de la mnire.
Ai putea să lăcrimezi
După binele ce-l pierzi.
Binele ce l-ai avut,
Tu nu o să-l ai mai mult
C-ai grăbit la măritat
Ca floarea la scuturat.
N-ai știut tu, dragă, bine
Ce se va-ntâmpla cu tine.
Floarea-a mai înflori o dată
Dar tu altu nu-i hi fată.
Copilă d'in doi părinți,
Ai grăbit să t'e măriți.
Măritatu-i lucru greu,
Dacă-l faci, îți pare rău;
Măritatu-i numa-o dată,
Până-i lume, nu mai ești fată.
Măritatu-i pă vecie
Și-acum mergi la cununie.
Ia-ți, mireasă, ziua bună
D'e la steaua d'e sub lună,
D'e la a ta măicuță bună,
D'e la iarba d'e sub fag,
D'e la al tău tătucă drag.
Sărută-i pă toți ai tăi
Că t'e d'espărțești de ei.
Sărută-i, dragă, cu dulce
Când tu de la ei t'i-i duce
Și le dă o sărutare
Și t'e roagă d'e iertare,
Să t'e iert'e ce-ai făcut
D'e când, dragă, t'e-ai născut.
Dragi părinți, vă mulțumesc,
După câte-mi amintesc

Faceți bine m-ascultați
 D'e v-am greșit, mă iertați.
 Șt'iu, măicuță, și te doare,
 M-ai crescut ca și p-o floare
 Și-am crescut prea mângâiată
 Lângă-a mea mamă și tată
 Da uite ceasu a venit,
 Domnul Sfânt a rândulit,
 A rânduit d'in vecie
 Ca omul să aibă soție
 Și de aceia va lăsa
 Fata pe măicuță-sa,
 Va lăsa pe taică-său
 C-așa-i dat de Dumnezeu
 Ca toate să se-mplinească
 După voia Sa cerească.
 Rămâneți cu Dumnezeu
 Că io mă duc cu soțul meu.
 La vecini și la vecine
 Tuturor le poft'esc bine
 Și la cei d'in șezători,
 La fete și la feciori,
 Și vă rog să-mi ziceți mie
 Ca fericită să-mi fie
 Scumpa mea căsătorie.
 Voi sunteți doi copilași,
 Ascultați și de nănași.
 Când v-or spune-o vorbă
 bună,
 Să nu o luați de glumă.
 Noi altceva nu poftim
 Decât un pahar cu vin
 La mnireasă să-i închin,
 Să-i închin ca să trăiască
 Mulți ani buni să viețuiască
 Cu mirile împreună,
 Dorindu-le voie bună,
 Să trăiți și aștialalți,
 Dumnevoastră, iubiți frați.
 Noroc să le deie Dumnezo!

De la Aurel Bran, 73 ani,
 Tohat, 2016

Când o fo la miez de noapte,
 S-o întâlnit cu 9 moroi,
 Cu 9 strâgoi,
 9 mirătoare
 9 deotetoare.
 Da nu ti-i teme,
 Că eu Mărioara,
 Dumnezeu m-o lăsat
 Bună de descântătoare,
 Cu descântecu de la mine
 Și leacu de la bunul Dumnezeu
 Și de la Maica Sfântă Fecioară.
 De o deochet-o bărbat,
 Curat, necurat,
 Cu inimă de drac
 Cu capu de lup turbat,
 Crepe-i capu, cure-i creierii
 Crepe-i boarșele.
 Verse-i-să sângele.
 Să vadă lumea și țara
 Pântru deotitori și pocitori.
 De o deotiet babă curată, necurată,
 Cu capu de lup turbat,
 Cu inimă de drac.
 Crepe-i capu, cură-i creieru,
 Crepe-i țâțale,
 Verse-i-se laptele,
 Ptice-i păru, ca fuioru,
 Să vadă lumea și țara,
 Că-i deotitoare, pocitoare.
 Crepe-i capu, cură-i creierii
 Mânânce-i pocitorii otii.
 Da voi muroi, voi strâgoi,
 Voi deotitori,
 În mare fujiți
 Și acolo îți afla o ptiatră
 Or răsturnat su ptiatră
 Îți afla o mreje galbână.
 O luați pă masă,
 O puneți, o întoarceți
 Și o jupuiți.
 Rămâie fata curată, lumninată,
 Ca de Dumnezeu lăsată.
 Ptui, dă-i Doamne, leac și veac.

Și pui pă dosu mâinii zahăr.

Eu am învățat de la bunica descântecele că demult n-o fo
 atâția doctori ca amu. Poți mere la doctor, că dacă ești deotiet, nu-ți

trece. Să iei toate medicamentele din lume și de ești spăriet. La noi o murit un copil din sat, o crăpat inima în el că nu l-o descântat nime. Sunt ochi răi și să uită la tine și zic: Ni mă, ce frumos îi ăsta sau ce înalt și îl poate deotie. Zăce că acela care să uită la paharul cel sfânt când iesă popa cu darurile. Acela om deoate.

Povești cu strigoi

Am fo la oi, coptil de vreo 10 – 12 ani, acolo pă luncă. Șî într-o noapte am văzut 3 lumnini că coboară de acolo de la Huhurez (așa îi zice la deal). Când era doi nainte și doi napoi și una nainte și tăt jucau până la râu și iar o suit dealu și l-o coborât de vo 3 – 4 ori. Am stat noi și ne-am uitat. Pă când o fo zăuă o venit bunicu meu la mine și i-am povestit. I-am zâs c-am văzut niște lumnini, atâta de mândru lucrau astă noapte pă Huhurez. Tăt coborau și tăt jucau. O zâs bătrânul să ne strângem tăt și să plecăm din colibă, c-a veni vreme rea. Nu ne-o zis atunci bunicu ce-o fost, ca să nu ne speriem. Am coborât și seara o povestit între ei ce o văzut. Și s-o gândit c-o fo strâgoile și s-or apropie de noi și de oi și cine știe unde ne-or duce. Că s-o auzit numa vorbe rele. Să zice că iau și poartă oamenii și crapă inima în ei.

Povestesc bătrânii că fetele care fac copii din flori și care și ele la rândul lor îs fete din flori, la 7 ani dacă face al șaptelea copil, acela să face strigoi. Api cât îi de adevărat, nu știu. Străbunicu povestea că lucra unu cu femeii-sa la câmp. Și i-o zâs la nevastă-sa:

- Tu, eu trebe să mă duc neapărat până undeva. Dacă cumva vine un câne la tine și sare pă furcitură, să nu dai cu furca în el. Că nu Ț-a fi nimic. Femeia s-o dus pă furcitură și-o stat. Și mai demult era poale, nu rochie. O văzut că vine un câne flocos, hâd, nu părea câine de la oi. Câinele o sărit și o apucat ciucurii de la șurțu femeii. O mai sărit cât o sărit și s-o dus. Baba și-o făcut cruci, s-o rugat, o venit omu napoi obosât. O gătat împreună fârcitura și s-o pus la masă, pă ștergură jos. Și mâncând, când o căscat, bărbatu-său gura, o văzut între dinți la bărbatu-său firele din ciucurii de la zadie. O zâs:

- Mă, bărbate, ce-ai pântre dinți?

- Nu am nimic.

- Tu ai în gură ceva ață.

El o scos și era de lână, o pus pă lângă ciucurii de lână.

- Mă, omule, tu te faci strigoi.

El n-o spus la femeii-sa când s-o însurat. Și atunci o început a povesti că la întorsură de lună să face vârcolac. Și îl poartă pă munți, pă păduri. El să ferește de oameni, să teme să nu-l omoare.

Spun ciobanii că sunt perioade în an când li-i închisă gura la lupi. De Crăciun se leagă cu lanțuri picioarele mesei ca să se lege gura lupului.

La mire:

50.

Preacinstiți iubiti nuntași,
Fiți buni și m-ascultați.
N-aș dori să vă spun multe
Ca nimeni să nu m-asculte.
Aș dori să vă spun una
Să m-ascult'e tătă lumea.
Noi aici ne-am adunat
Fiindcă ne-au chemat.
Și fiindcă ne-au poftit,
Noi cu toții am venit.
Am venit l-această casă,
La mnire, nu la mnireasă.
Și acuma, preacinstit mnire,
Ț-o vin'it rându și ție
Ca să meri la cunun'e.
Să meri la a ta cunună
Cu preafrumoasă aleasa ta.
Stai on pic, t'e hod'ineșt'e,
La Dumnezo t'e gând'eșt'e
Și cu noi la drum porneșt'e.
Iar l-a tăi părinți preabuni
Sărută-le a lor mâini,
Mâinile cu-adevărat,
Care pe brațe te-au purtat
Și frumos le mulțumește
Fiindcă t'e-o putut creșt'e.
Dragi părinți, vă mulțumesc
După câte-mi amintesc,
Faceți bin'e m-ascultați
D'e v-am greșit, mă iertați.
Noi altceva nu poftim
Decât un pahar cu vin
La mnire ca să-i închin,
Să-i închin ca să trăiască
Mulți ani buni să viețuiască
Cu mireasa împreună,
Dorindu-le voie bună.
Să trăiți și dumneavoastră,
Iubiți frați.
Noroc să vă deie Dumnezo.

De la Aurel Bran, 73 ani,
Tohat, 2016

După ce se intră în sală:

Mama Pădurii

51.

Preacinstiți iubiți nuntași,
Fiți buni și mă ascultați
La această frumoasă nuntă
S-o adunat mulțime multă.
Mulțime n'enumărată,
D'e socru cel mare chemată
De mire și de mireasă
Și-ați vin'it l-această masă.
Din bătrâni așa să spun
Că toate lucrurile bune
Să încep cu-o rugăciune,
Tatăl nost, precum s-ar spune.
Să zicem cu toți on *Tatăl*
nostru.

(se zice *Tatăl nostru*)
Noi vă zicem bun venit
Tuturor care-ați venit
La acest uspăț vestit.
Socrii mari s-au pregătit
Și frumos ei ne-au primit
Cu mesăle încărcat'e,
Cât'e-s bune, avem d'e toat'e,
Băutură și mâncare,
Toat'e pentru fiecare.
Dar mai-naint'e ca oricare
Vă fac o mică prezântare
Ca să spunem la nuntași
Despre miri, despre nănași,
Socrii mici și socrii mari,
Taraful cu lăutari.
Începem cu mnirile,
Ține-i, Doamne, zilele.
Un băiat cum nu găseș'ti
De-aici până-n București.
Meseria pe care-o are
Nu există pe sub soare.
Îi șofer de meserie,
Dumnezo Sfântu să-l ție.
Umblă-n stânga, méré-n
dreapta
Numa să să-nvârtă roata.
Roata să-nvârt'e pă lei,
El cu ochii la femei.
Și pă bord are-o grămadă
Dezbrăcat'e-n pt'elea goală

O vinit noaptea, el durné în coliba de iarnă. Și-o văzut o babă
cu părul lung, hâdă, tăt umblând pe lângă staul. Când o fo într-o
vreme, o zâs că i-o deștis staulu. Și-o dat drumu la oi. El repede o
sărit din colibă și-o luat săcurea și s-o dus după ié.

- Tu lasă-mi oile, lasă-mi oile!

El s-o tăt dus, o umblat toată noaptea pă păduri. Pă dimineață o luat
ai și o frecat pă furcile de la colibă. Și-o făcut cruce. Și pă când o
făcut, o văzut oile afară cum s-o liniștit. L-o și adus tată-său acasă,
s-o temut să nu să sperie și să crape inima în el. Și tăt nu i-o ieșit
Mama Pădurii din gând.

Foto: Florin Avram

„Urma cea spurcată”

Ziceau bătrânii să nu dai în „urma cea spurcată”. Să zâce că noaptea după 12 nu știi nime ce să-ntâmplă. Am umblat, m-am dus în sus, în jos, mă duc cătă casă. Da n-am ajuns acasă. Am ajuns tăt de unde am pornit. Iară m-am dus. Până cătă dimineață. Făcut-am cruci și m-am rugat, api cătă dimineață am dat în cărare. Ce-o fo, nu știu, zice că vezi „urma cea spurcată”. Te poartă pă păduri, te poartă păstă tăt. Nu găsești cărarea.

Și asta l-o ajutat
 D'e-o făcut d'e s-o-nsurat.
 Un băiat fin și isteț,
 Îl cheamă Mircea Coteț.
 O mireasă ca o zână
 Și pe mâna ei stăpână.
 Comportarea ei frumoasă
 Și cei 7 ani de-acasă.
 Este-o cinste pentru ea
 Și toată familia.
 E frumoasă, bat-o vina,
 O cheamă Chiș Dorina.
 Ce frumos este la noi
 Patru nași lângă mniroi,
 Patru nași ca patru zmei,
 Ia uitați-vă la ei.
 Struț în piept la fiecare
 Așa-ți stă de nănaș mare.
 De nănașe ce poți spune?!
 Cu ele te-ai duce-n lume.
 Și frumoase, și-mbrăcat'e
 Nu pre vezi așa la sat'e.
 Să hi mort d'e jumătat'e,
 Tăt t'e-ndeamnă la păcat'e.
 Socru mic, cu socru mare,
 Îi cunoașt'eți orișicare,
 Unu méré, unu vine,
 Treaba să le margă bine.
 Fac o nuntă ca-n poveste
 Cum n-am văzut și nu mai
 este.
 Da ei să roaje cu dreptat'e
 Să le-ajut'e întru toat'e
 Ca să deie-on dar Preasfânt
 D'in cer aici pe pământ.
 Precum și aici a dat
 Domnul Iisus cel Preaînalt.
 Acel dar dumnezăiesc
 Despre care io vorbesc,
 C-acesta-i on dar Preasfânt,
 Nu poate hi pe pământ
 Fără de mai mulți chemați
 Precum se vād aici adunați.
 Socru mare porunceșt'e
 Că nimn'ică nu-i lipsășt'e,
 Băutură și mâncare,
 Toată-i pentru fiecare.
 Să bem, să ne veselim,
 Niciunul să nu poftim
 Bărbați, tineri și femei
 Ca și-n Cana Galilei
 La nunta cea de demult,